

Tandori Dezső

Kintzengés

kinttengés
lentlengés
kintzengés
tengése kinti
zengése benti
kelt egy-egész
csendjét teremti
szilencze lenti
szilencze fenti
bentije kinti
kintije benti
vagy-vagy ha kinti
vagy-vagy ha benti
a kinti „vagy-vagy”
nyugodni nem hagy.
Nyugodj békével,
nyugodj pedig te
a lenti bentje
a benti kintje
a fenti lenti
jelenti csendjét
szilencze sokrét
ne szegje kedvét.

„Hamlett”

Kint tengés
bent lengés
Aranynál Hamlet
végső vérengzés
végső vérengző
végső elkezdő
fenti ha lenti
fent se lent se ő
ha fenti lent ő

*fentre szilenczző
benti szilenczre
némán is kezdő
némán is kezd ő
kinti szilenczet
a többi néma
csend fölösleg lett
lent csent fölösleg
csendlent fölös lett
fölös példánya
Hamlet halála
Arany aránya
fent-lent: Utána!*

*Kinti szilencze
vagy-vagy a csendje
benti szilencznek
kedvét ne szegje.
Ne szegje kedvét
kintitlenenség.
Meghozza kedv-ét
eszem-isz kedvét.
Kedv, eszemissza!
Megtámaszkodom;
semmi se vissza,
csak minden oda,
csak minden össze.
Össze vagy vissza,
eszi vagy issza,
ha issza: ezi
ha eszi: azi.
Az ezi-azi
de összevissza!
Csak minden oda,
ha kimódolta.
Én kimódoltom
lenti fiókon.*

Kiti

*Szilencz, ez-azé
Hamlet, Aranyé
Arany: Gáboré
fenti a fenté
lenti a lenté.
Igen kifent-é?
Élre-él élté.
Napra-nap napja
Hamlet holnapja,
holnap honlapja.
Lenti a fenti
benti alapja.
Alap a kinti;
alap a benti
kinti, ha hagyom
benti, nem nagyon.
Nagyon vagy-vagyom,
kicsit meghagyom.
Arany szilencze
Hamleté-lette
Hamletté lett
kinti keretje
bent lekerítve
kint kiterítve
én te ő miti kiti előtte.*

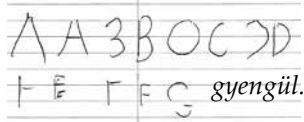
További: „Hamletnek”

*Vagy fenti-lenti
vagy kinti, benti
vagy kint mi,
bent ti,
vagy benti, lenti.
Vagy vagy le, benti
vagy vagy felenti
Felenti lenti,
egészti-kenti.
Vagy kintti, mint mi
vagy kint ti minti
vagy kintlenti*

*vagy csönd szilenczi
Gábor Miklósnak,
Arany Jánosnak.
Gábornak lenti
Aranynak fenti
Gábornak kinti
Aranynak benti
vagy vagy, vagy nem vagy
T. D. leinti
Hamlet legyinti.*

*A kint a lenti
a lent a kinti
vagy-vagy a kinti
nem vagy a benti
a bentifenti
a lentikinti
a kintifenti
a benti lent
kinti szilenczi
benti szilenczi
csendjét jelenti
vagy-vagya: kell-e
kinti a bent-e
bent-e a kinti
kint-e a lenti
lent-e a kinti
kinti a lenti
csendje a kinti
csendje a benti
a bentikintit
a kintibenti
Hamlet vagy Arany
vagy-vagy jelentik.*

Elég fontos betű-gyakorlások (gyarlások), alkotások

Ákos, Gyuri, bajban
vagyok. Mi lesz?
A lakásból már
rég nem nagyon tudok
kimenni.

Z = ez zé. Azzá, ezzé etc.

Ld. a végét járom,
de járok (ez link
optimistáskodás).

Műalkotás helyett
csak ezt írhatom
őszintén és lényegien
(ah, a LÉNY EGE!):
bajban vagyok. Az al-
kotás (felkotás etc.) nem
segít. Ez több, mint
hurut. Vese-csőá??

AZ ÉLETEM? AZZÁ LETTEM. EZZÉ.

Függelét (fügelét)

pl. éltem. Ezzé-azzal,
azzá-ezzel pléltem.

Pléh. Nem bádog. Nem
bádog semmi sem.

Minden: pl. Én.

Például-éh. Pléh.

Ihlet, írtam, éhlet.

A lapok sorrendje
mindegy, és nem. Mert

*nem lapokról van
szó. Minden: lapra
tartozik, de nem
más lapra és nem
ugyanarra a lapra.
A gumilepedő a
súlyos urológiai bán-
talmaim miatt. Lé-
nyegtelen, és a lényegesnél
lényegebb. A lény ege.
A lény pokolbugyra,
drégélien szólva.*

2019. I. 11. TD

Függelék II.

*Hatalmas urológiai
bajom, van, Gyuri,
és közben mintha
tréfálnék, mű-alkotnék.
Betegségem el(pusztít)
(el)pusztít. Joyce-i,
drégeli. (Hagyjuk, hogy
„kafkai”.) A lapok
„sorrendjéről” szól-
tam már. Nem rontom
el a művet a sza-
bályok ócska tisztázásával.
Ah, bár csak felfázásos hurut lenne.
Gyuri, bajban vagyok.
Elég, igazi nagy baj.
Ezt mondanom kell,
holott a műalkotás
„szempontjából”
indifferens. Kedves
Ákos, köszönöm, hogy
begépeled ezt a „Plusz
Galambocskám”-at,
el kell mondanom
Neked is, bajban vagyok,
bár „alkotásilag” ez közömbös.*

A szerkesztő jegyzete:

Az itt olvasható művek Tandori Dezső kéziratos hagyatékában maradtak ránk. A verseket tartalmazó nagyalakú borítékot – mely egy dossziében két kisebb („Kieg. I.” és „Kiegészítés II.” feliratokkal ellátott) borítékot, valamint azokba szétosztva számos kézzel írt művet foglal magába – 2019. január 14-én adta postára a szerző, azzal a céllal, hogy szerkesztője egyesítse e szövegeket az előző hetekben keletkezett, s hozzá hasonlóképpen eljuttatott alkotásokkal. A „Kieg. I.” jelzetű borítékban található, most közölt versek egy hosszabb, cím nélküli sorozat első részét alkotják, a közlésünknek megfelelő sorrendben követve egymást. Keletkezésükkel és lehetséges irodalomtörténeti párhuzamaikkal kapcsolatban érdemes összevetni a verscsoportot a tágabb együttesből kiemelt más szövegekkel, valamint figyelembe venni a rájuk vonatkozó korábbi, itt is érvényesnek tűnő megállapításokat (Ld. *Tempevölgy* 2019/3. szám, 30–40. oldal).

A versekre jellemző kombinatorikus technika, akárcsak az utolsó időszak költői termésének döntő részében, néhány hívószóhoz, jelen esetben az Arany János névhez kapcsolódó különféle konnotációk feldolgozására koncentrál. A költői beszéd sajátos paralelizmusai és előállított-előállt szimmetriái, egy még nem leírt, igen komplex stiliztika képviselésében, az uralhatatlannak tűnő asszociációk metonimikus rendbe állításán, megszervezésén fáradoznak, mindegyre formát adva a tudat megformálatlan, szorongó anyagának. A „szilencz” saját(os) kifejezésének s az általa elérhető közelségbe vont *Hamlet*nek a vershorizonton való megjelenése különleges, többértelmű „irizálást” ad az egyes soroknak: azokban ugyanis egyszerre idéződik meg a Tandori-életmű legendás kezdeteként ismert *Töredék Hamlet*nek (1968) versvilága, a „dán királyfi” egzisztencialista példaképpé vált alakja és pl. Gábor Miklós Tandori által mindig nagy elismeréssel emlegetett *Tollal* (1968) című kötetének a Hamlet-szerep megformálásáról szóló hosszú vallomása. A közölt verscsoport összetartozását, látens szerkesztettségét megerősítő jelzésnek vehetjük az eddig említettekén túl a beiktatott zárlatok (*Függelék*) hangsúlyos szerepeltetését. A magánközlésként, mintegy levélfunkcióban megjelenő művek a nyilvános beszédnek és privát megosztásnak olyan ismerős feszültségét, dilemmáit szállítják, melyek a kései Tandori-művek olvasása során rendre felmerülnek/felmerülhetnek a saját pozícióját tudatosító olvasóban, leghatásosabban pedig a kézírásnak (mint választott „technikának”) a személyest is folyton kódoló működése során jutnak szóhoz. A versekben szereplő megszólítottak: Kurtág György zeneszerző, Tandori barátja, több művének megzenésítője, valamint Tóth Ákos, az író műveinek szerkesztője.

E művekkel, melyek Tandori utolsó heteinek felkavaró művészi és emberi lenyomatát adják, az író célja az általa megvalósított, de meg nem valósult *Felplusztulás – leplusztulás* anyagainak gazdagítása volt. A vegyes műfajuként elképzelhető, verseket, esszéket, tanulmányokat és Tandori magában is eldönthetetlen státusú ideogrammaikat egyszerre felvonultató kötet értelmi-érzelmi centruma(i) a *plusztulás-értelmű pusztulás*, a leállíthatatlanul keletkező, könyvvé fogalmazódó *plusztulás-mű* és a vele összefüggésben újra aktuálissá váló – bár Tandori számára igazán sosem avuló – Ottlik-próza lehetnek. A kiadás előtt álló posztumusz munka, a ter-

vek szerint, egyszerre lesz az írói szándék tiszteletben tartásából következő sorkötet, Tandori mindig tovább haladó, héraikleitoszi szellemének paradox lenyomata, és az életműzárlatként is olvasható szöveg közreadásának irodalomtörténeti felelősségére – Tandori máris korszakhatárként értékelhető halálának tényére – utaló, a szükséges filológiai-textológiai szempontokat előtérbe helyező, kritikai jellegű kiadás. Arra a kérdésre, hogy e kettős elvárásnak hogyan lehet eleget tenni a művek bemutatása során, a Tiszatáj Kiadó gondozásában várhatóan 2020-ban megjelenő könyv döntései, valamint a kötet kiadását megelőző szövegközlések, így mostani publikációnk választott módszerei kínálnak válaszokat.

A szöveget gondozta, a jegyzetet írta: Tóth Ákos